

Nyugat-európai Könyvtárközi Kölcsönzési Tanácskozás

1973. március 10. és 15. között az angliai Banburyben tizenkilenc nyugat-európai ország részvételével könyvtárközi kölcsönzési tanácskozás zajlott le angol szervek rendezésében és az IFLA közreműködésével.

A résztvevő országok mindegyike jelentést készített saját könyvtárközi kölcsönzési szolgálatáról: a kölcsönadott és kölcsönvett művek számáról, a kielégítetlen kérések arányáról, a könyvtárközi kölcsönzési rendszer működéséről, a központi katalógusokról, a fizetési és könyvelési módszerekről, a kommunikációs és szállítási-eszközökről. A várakozásnak megfelelően a különböző országok könyvtárközi kölcsönzési rendszere és forgalma nagy változatosságot mutatott.

A bevezető jelentések után a következő témákról folytattak megbeszéléseket:

- centralizált és decentralizált kölcsönzési rendszerek,
- a könyvtárközi kölcsönzés nemzeti szinten történő szervezésének és irányításának módjai,
- a kölcsönzések fotómásolatokkal történő helyettesítése, a költségek térítése,
- a különféle kiadványfajták megszerzésének nehézségei,
- a központi katalógusok problémái.

Megállapították, hogy a nemzetközi kölcsönzés jelentős mértékben javításra szorul. A kérések gyakran maradnak eredménytelenek, vagy túl lassan nyernek kielégítést. A különösen nehezen megszerzhető kiadványok közé tartoznak a hivatalos kiadványok, a disszertációk, a kutatási jelentések bizonyos szeriái, újságok, efemer kiadványok, továbbá sok latin-amerikai, afrikai és ázsiai ország kiadványai.

Bár a kölcsönzési és másolási díjak megtérítéséről a kölcsönösség alapján célszerű volna lemondani, meg kell érteni azt is, hogy egyes könyvtárak ezt nem tehetik (pl. sokkal többet adnak, mint kapnak, költségeiket más módon nem tudják fedezni stb.). A fizetési mód egyszerűsítésére azonban törekedni kell.

A központi katalógusok terén a jövő valószínűleg a gépi katalógusoké. Érdekes lehetőségeket kínál a szerzők és címek helyett a nemzetközi szabvány-könyvszámok (ISBN) használata.

A tanácskozás ajánlásai, amelyek az IFLA 1973. évi kongresszusa elé (Grenoble) kerültek és ott egyetértésre találtak az alábbiakban foglalhatók össze:

1. Nemzeti felelősség

Saját kiadványait minden ország a lehető leggyorsabban kölcsönözze minden más országnak, amely hasonló szolgáltatást nyújt. Nem vonatkozik ez a ritka és értékes művekre, vagy olyanokra, amelyek alapos indokok alapján nem kerülhetnek kölcsönzésre.

Az egyes országok kölcsönzési kötelezettségeik teljesítésére különböző

rendszereket alkalmazhatnak, mint pl. nemzeti kölcsönző könyvtár felállítására, a kölcsönzésre is jogosult nemzeti referens könyvtárak igénybevétele, az ország több nagy gyűjteményének igénybevétele, a kiadványoknak a központi katalógusok segítségével történő felkutatása

2. A nemzeti kölcsönzés nemzeti központjai

Minden országnak rendelkeznie kell egy (vagy több) olyan könyvtárral, ill. központi szervvel, amely az egész országban felelősséggel intézi a nemzetközi kölcsönzési kérések irányítását. (Ezzel egyébként csak újra megerősítik az IFLA 1954-es szabályzatának idevágó paragrafusát.) Magukat a kiadványokat természetesen nem feltétlenül a központnak kell továbbítani.

3. A nemzeti központok jegyzéke

A jelenleg létező nemzeti könyvtárközi kölcsönzési központok jegyzékét össze kell állítani, naprakész állapotban tartani és az IFLA (rövidesen megjelenő könyvtárközi kölcsönzési) kézikönyve kiegészítéseként közre kell adni.

4. Statisztika

Hasznos lenne a különböző országok legfontosabb kölcsönzési adatait összegyűjteni. A tanácskozáson résztvevő országok által összeállított statisztikák az IFLA ezirányú programja megvalósításának részét képezhetik.

5. Szabványkérőlap

Egységes, általánosan elfogadott egyszerű kérőlap használata célszerű. Az IFLA Nemzetközi Kölcsönzés és Központi Katalógusok Bizottsága propagálja az általa javasolt kérőlap használatát, figyelembe véve tagjainak esetleges módosító javaslatait.

6. Előrefizetés

Ha a költségek megtérítésétől nem lehet eltekinteni, akkor egyfajta, a kérőlappal együtt küldhető fizetési eszköz használata lenne célszerű, mert ez meggyorsítaná és egyszerűsítene az ügymenetet. Meg kell ezért vizsgálni egy minden országban érvényesíthető kupon bevezetésének lehetőségét.

7. Vám

Az értekezleten résztvevő országok összegyűjtik a vám által okozott kétségek adatait, hogy ezek segítségével nemzetközi intézkedéseket javasolhassanak. Az IFLA által javasolt ("Nemzetközi Könyvtárközi Kölcsönzés") című minden csomagra (könyv, fotómásolat) ráragasztandók.

8. Telex

A telex használata meggyorsítja az ügymenetet, de minden ország maga dönti el, hogy csak a sürgős kérések továbbítására használja-e.

9. Nehezen megszerezhető kiadványok

Tekintettel a nehezen megszerezhető kiadványok számos fajtájára, a résztvevők megállapodtak, hogy a probléma megoldásának útját keresendő, országaikban meghatározzák a nehezen megszerezhető kiadványok kategóriáit.